



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

## NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 560/2023-28

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša a sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], zastúpeného JUDr. Michalom Fecil'akom, advokátom, Jesenná 8, Prešov, proti postupu Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/170/2013 takto

### **r o z h o d o l :**

1. Postupom Okresného súdu Prešov v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/170/2013 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Prešov **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/170/2013 konal bez zbytočných priet'ahov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie v sume **500 eur**, ktoré **j e** Okresný súd Prešov **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Prešov **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania v sume **530,86 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

### **O d ô v o d n e n i e :**

#### **I.**

#### **Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 12. októbra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny

základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), ako aj svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 20C/170/2013. Sťažovateľ žiada, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie vo výške 5 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa v napadnutom konaní na okresnom súde domáha vydania bezdôvodného obohatenia. Okresný súd rozsudkom č. k. 20C/170/2013-113 z 3. februára 2017 žalobu zamietol a žalovanému priznal právo na náhradu trov konania.

3. Sťažovateľ podal proti rozsudku okresného súdu odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Prešove (ďalej len „krajský súd“) rozsudkom č. k. 24Co/90/2017-135 z 21. novembra 2017 tak, že rozsudok okresného súdu potvrdil a žalovanému priznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. Rozsudok krajského súdu nadobudol právoplatnosť 30. januára 2018. O výške náhrady trov konania okresný súd do dňa podania ústavnej sťažnosti právoplatne nerozhodol.

4. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 560/2023-15 zo 7. novembra 2023 ústavný súd prijal ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie v plnom rozsahu.

5. Následne ústavný súd zo súdneho spisu zistil, že okresný súd o výške trov konania rozhodol uznesením č. k. 20C/170/2013-142 z 28. septembra 2023 tak, že zaviazal sťažovateľa (žalobcu) povinnosťou úhrady trov prvoinštančného konania vo výške 917,09 eur. Náhradu trov odvolacieho konania žalovanému nepriznal. Sťažovateľ podal proti uvedenému uzneseniu sťažnosť, o ktorej nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu rozhodnuté.

## II.

### Argumentácia sťažovateľa

6. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh napadnutého konania a osobitne poukázal na skutočnosť, že okresný súd právoplatne nerozhodol o výške náhrady trov konania ani po 5 rokoch a 8 mesiacoch od nadobudnutia právoplatnosti rozsudku krajského súdu. Sťažovateľ je presvedčený, že v dôsledku uvedeného postupu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

7. Podľa sťažovateľa rozhodovanie súdov vo veciach výšky náhrady trov konania tvorí štandardnú rozhodovacia agendu všeobecných súdov spojenú s každým súdnym konaním, ktorú súd spravidla vykonáva hneď po tom, čo konečné rozhodnutie vo veci nadobudne právoplatnosť. Vec rovnako nemožno považovať ani za fakticky zložitú, keďže rozsudok krajského súdu je súčasťou spisu.

8. Sťažovateľ je toho názoru, že svojím správaním neprispel k vzniku zbytočných prietáhov v napadnutom konaní a tie boli spôsobené postupom okresného súdu. Sťažovateľ v tejto súvislosti poukázal na § 150 Občianskeho súdneho poriadku, v zmysle ktorého bola súdu v zložitých veciach určená 30-dňová lehota na rozhodnutie o náhrade trov konania, ako aj na § 262 ods. 2 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktorý stanovil 60-dňovú lehotu pre daný typ rozhodnutia. S poukazom na tieto zákonné ustanovenia je zřejmé, že dĺžka 5 rokov a 8 mesiacov je nezlučiteľná s obsahom označených práv.

### **III.**

#### **Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa**

##### **III.1. Vyjadrenie okresného súdu:**

9. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení písomne odkázal na písomné stanovisko zákonného sudcu, ktorý v podstatnom uviedol, že okresný súd o výške trov konania rozhodol uznesením z 28. septembra 2023, ktoré bolo doručené právnomu zástupcovi sťažovateľa fikciou doručenia 26. októbra 2023. Uznesenie nie je právoplatné, keďže sťažovateľ proti nemu podal 9. novembra 2023 sťažnosť, ktorá bola 13. novembra 2023 zaslaná na vedomie právnomu zástupcovi žalovaného.

##### **III.2. Replika sťažovateľa:**

10. Sťažovateľ vo svojej replike v podstatnom uviedol, že v písomnom stanovisku okresného súdu nie sú uvedené žiadne argumenty, ktorými by bolo možné ospravedlniť nečinnosť okresného súdu pri rozhodovaní o trovách konania, pričom okresný súd sa ani nepokúsil svoju nečinnosť ospravedlniť.

### **IV.**

#### **Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti**

11. Podstata námietok sťažovateľa v súvislosti s namietaným porušením jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote (čl. 6 ods. 1 dohovoru) je založená na nekonaní, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu v súvislosti s vyčíslením trov konania, ktoré je sťažovateľ povinný zaplatiť žalovanému na základe meritórnych rozhodnutí okresného súdu a krajského súdu.

12. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 302/2020).

13. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

14. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01,

I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie. Táto povinnosť súdu a sudcu vychádza najmä zo zásady vyplývajúcej z čl. 17 a § 157 ods. 1 CSP. V zmysle čl. 17 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb“ a v zmysle § 157 ods. 1 CSP „súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania“.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (čl. 38 ods. 2 listiny) a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

16. Predmetom napadnutého konania v kontexte sťažnostnej argumentácie je v súčasnosti rozhodovanie o výške trov konania, o ktorej všeobecný súd rozhoduje podľa vopred ustanovených zásad a podľa úkonov, ktoré boli v konaní vykonané účastníkmi (resp. stranami sporu) a ich právnymi zástupcami. Ústavný súd postup pri rozhodovaní o výške trov nepovažuje za právne zložitý. Skutkovo súd musí vychádzať v zásade z obsahu spisu. Na základe uvedeného rozhodovanie o náhrade trov konania zásadne nemožno považovať za postup všeobecného súdu, ktorý by vykazoval osobitnú skutkovú náročnosť (m. m. III. ÚS 711/2017, IV. ÚS 54/2022).

17. Pri hodnotení správania sťažovateľa ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ v ústavnej sťažnosti neuviedol úplné, resp. uviedol skreslené informácie týkajúce sa rozhodnutia okresného súdu o trovách konania. Elektronický súdny spis okresného súdu obsahuje údaj (t. j. pamäťovú stopu) o tom, že sťažovateľ mal o existencii rozhodnutia okresného súdu o výške trov konania vedomosť už v čase podania ústavnej sťažnosti, keďže si kópiu rozhodnutia stiahol z elektronického spisu. Napriek tomu v ústavnej sťažnosti tvrdil, že o rozhodnutí okresného súdu vedomosť nemá. Ústavnému súdu sa rovnako javí ako účelová skutočnosť, že rozhodnutie o trovách konania, ktoré mu v danom čase okresný súd doručoval, si sťažovateľ neprevzal a doručenie bolo následne vykázané až formou fikcie doručenia. Uznesenie o trovách napokon nie je právoplatné práve preto, lebo sám sťažovateľ proti nemu podal sťažnosť, o ktorej v súčasnosti musí rozhodnúť okresný súd. Ústavný súd sťažovateľovi neupiera využívanie jeho procesných práv, avšak skutočnosť, že uznesenie o trovách konania nie je právoplatné práve v dôsledku podanej sťažnosti, nemožno pričítať na ťarchu okresného súdu.

18. Tretím kritériom, podľa ktorého ústavný súd hodnotil, či v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, bol postup okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj neefektívnym postupom, teda takým, ktorý nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

19. Ústavný súd považuje za dôležité najskôr poukázať na judikatúru ESLP, konkrétne na jeho rozsudok v prípade Čičmanec proti Slovenskej republike (rozsudok ESLP z 28. 6. 2016, sťažnosť

č. 65302/11), ktorým bolo rozhodnuté okrem iného aj o tom, že dĺžka konania napadnutého sťažnosťou nespĺňala požiadavku primeranej lehoty podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (a to aj napriek skutočnosti, že toto konanie v čase podania ústavnej sťažnosti prebiehalo podobne ako v tomto prípade už len vo fáze týkajúcej sa trov konania). Európsky súd pre ľudské práva v bode 50 uvedeného rozsudku konštatoval, že čl. 6 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby všetky stupne konania týkajúce sa rozhodovania o občianskych právach a záväzkoch vrátane konania nasledujúceho po rozsudku v merite veci (čo zahŕňa teda aj fázu konania týkajúcu sa trov) boli rozhodnuté v primeranej lehote.

20. Zo skutočností vyplývajúcich zo súdneho spisu ústavný súd zistil, že rozhodnutie krajského súdu v merite veci nadobudlo právoplatnosť 30. januára 2018. Okresný súd rozhodol o výške trov konania uznesením z 28. septembra 2023 a v súčasnosti vzhľadom na podanú sťažnosť nie je právoplatné.

21. Vzhľadom na skutočnosti zistené zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie ústavný súd konštatuje, že nečinnosť okresného súdu pri rozhodovaní o výške trov konania po právoplatnom rozhodnutí vo veci nároku na náhradu trov konania bez existencie objektívnej prekážky, ktorá by takémuto rozhodnutiu bránila, spôsobila vznik zbytočných prietáhov v napadnutom konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho hľadiska netolerovateľné.

22. Ústavný súd preto konštatuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa na konanie bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. (výrok 1).

23. Keďže aktuálne je potrebné rozhodnúť o sťažnosti sťažovateľa, ústavný súd prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní konal bez zbytočných prietáhov (výrok 2).

## V.

### **Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia**

24. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (m. m. napr. IV. ÚS 210/04, IV. ÚS 302/2020). V okolnostiach tejto veci ústavný súd prihliadol na to, že právna istota sťažovateľa v merite veci už bola nastolená a miera jeho neistoty pretrváva výlučne v otázke, akú výšku trov bude povinný zaplatiť. Ústavný súd zohľadnil aj skutočnosť, že ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď ústavný súd už o trovách rozhodol, hoci neprávoplatne, čo nasvedčuje účelnosti ústavnej sťažnosti. Ústavný súd považuje za primerané priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 500 eur, ktoré bude povinný uhradiť okresný súd sťažovateľovi v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (výrok 2). V prevyšujúcej sume požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovел (výrok 5).

## **VI. Trovy konania**

25. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov konania v sume 530,86 eur v súlade s vyhláškou Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“), a to za 2 úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia a písomné podanie ústavnej sťažnosti) podľa § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky. Keďže v replike sťažovateľa neboli uvedené žiadne pre ústavný súd relevantné údaje, náhradu za tento úkon právnej služby ústavný súd sťažovateľovi nepriznal. Ústavný súd vychádzal zo základnej sadzby tarifnej odmeny za jeden úkon právnej služby za rok 2023 v sume 208,67 eur (1/6 výpočtového základu podľa § 11 ods. 3 vyhlášky), tiež zo sadzby za náhradu hotových výdavkov (režijný paušál) za každý úkon právnej služby za rok 2023 v sume 12,52 eur (1/100 výpočtového základu podľa § 16 ods. 3 vyhlášky). Celková suma náhrady trov konania tak predstavuje sumu 530,86 eur vrátane dane z pridanej hodnoty, keďže právny zástupca sťažovateľa je jej platcom.

26. Vzhľadom na uvedené ústavný súd vo veci náhrady trov konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP) v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

**P o u č e n i e :** Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

**V Košiciach 12. decembra 2023**

**Miroslav Duriš  
predseda senátu**